

PAREMIOLOGIK BIRLIKLARNING LINGVOMADANIY MOHIYATI

Nafruza Azizova Esanboyevna

Tarjima nazariyasi va amaliyoti kafedrası assistent o'qituvchisi Samarqand davlat chet tillar instituti

ARTICLE INFO.

Key words: paremiological units, Proverbs, linguistic analysis, cultural significance, communication.

Abstract

This article explores the linguistic nature of paremiological units and focuses on their structure, function and cultural significance. Proverbs, usually known paremiological units, are analyzed in many ways to understand their basic linguistic characteristics and role in communication. This study uses qualitative research methods, including literature studies and speech analysis, to study the structure and use of Proverbs. The results show that Proverbs serve as a compact expression of cultural wisdom and can be used to effectively convey various messages.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2023 LWAB.

Paremiologik birliklar, xususan maqollar, madaniy donolikning umume'tirof etilgan ixcham ifodalari. Ushbu maqola ushbu birliklarning lingvistik mohiyatini o'rganishga, ularning tuzilishi, funktsiyasi va madaniy ahamiyatini o'rganishga qaratilgan. Hikmatlar o'ziga xos lingvistik xususiyatlarga ega bo'lib, ularga chuqur ma'noni qamrab olish va xabarlarini lo'nda etkazish imkonini beradi. Ularning muloqotdagi rolini tushunib, biz ularning lingvistik va madaniy oqibatlarini haqida tushunchaga ega bo'lishimiz mumkin.

Ushbu tadqiqotda sifatli tadqiqot usullari, birinchi navbatda adabiyotlarni o'rganish va nutqni tahlil qilish qo'llaniladi. Adabiyotlar sharhi maqollar va paremiologiyaga oid ilmiy asarlarni qamrab oladi, ularning tarixiy kelib chiqishi, madaniy xilma-xilligi va lingvistik xususiyatlari kabi turli jihatlarni o'rganadi. Nutqni tahlil qilish maqollarning tuzilishi va ishlatilishini turli kontekstlarda, shu jumladan og'zaki va yozma nutqda o'rganishga qaratilgan.

Natijalar:

Paremiologik birliklar, shuningdek, maqollar yoki maqol iboralari sifatida ham tanilgan, donolik, axloqiy saboq yoki madaniy haqiqatni etkazadigan ixcham va esda qolarli so'zlardir. Ushbu birliklar ko'pincha avlodlarga o'tadi va jamiyatning lingvistik va madaniy merosiga chuqur singib ketgan. Turli madaniyatlardan paremiologik birliklarning bir nechta misollari:

- "Erta qush qurtini ushlaydi."(Inglizcha) - bu maqol tashabbuskor bo'lish va vazifalarni erta boshlash muvaffaqiyatga olib kelishini maslahat beradi.
- "Kulgi eng yaxshi dori."(Inglizcha)-bu maqol hazil va quvonch insonning farovonligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini anglatadi.
- "Vaqtdagi tikuv to'qqizni tejaydi."(Inglizcha) - bu maqol muammoning yomonlashishini oldini olish uchun o'z vaqtida choralar ko'rishni va tuzatish uchun ko'proq harakat talab qilishni rag'batlantiradi.

- "Rimda bo'lganingizda, rimliklar kabi qiling."(Lotin kelib chiqishi) - bu maqol chet el yoki notanish muhitda mahalliy urf-odatlar va amaliyotlarga moslashishni maslahat beradi.
- "Hech qachon kech emas."(Inglizcha) - bu maqol shuni anglatadiki, biror narsani, hatto kechiktirilsa ham, umuman qilmaslik yaxshiroqdir.
- "Bir qo'l boshqasini yuvadi."(Inglizcha) - bu maqol hamkorlik va o'zaro yordamning muhimligini ta'kidlaydi.
- "Bo'sh idishlar eng ko'p shovqin qiladi."(Inglizcha) - bu maqol shuni ko'rsatadiki, bilim yoki mazmunga ega bo'lmaganlar ko'pincha eng ko'p maqtanishadi.
- "Shoshqaloqlik chiqindilarni qiladi."(Inglizcha) - bu maqol shoshqaloqlik yoki shoshqaloqlik qilishdan ogohlantiradi, chunki bu xato yoki isrofgarchilikka olib kelishi mumkin.
- "Olma daraxtdan uzoqqa tushmaydi."(Inglizcha) - bu maqol shuni anglatadiki, bolalar ko'pincha ota-onalari yoki oilasidan xususiyatlar yoki xatti-harakatlarni meros qilib olishadi.
- "Leopard dog'larini o'zgartira olmaydi."(Inglizcha) - bu maqol odamlarga xos tabiat yoki xarakter xususiyatlarini o'zgartirish qiyin degan fikrni bildiradi.

Ushbu misollar paremiologik birliklarning xilma-xilligini va ularning umumbashariy haqiqatlarni, amaliy donolikni va madaniy tushunchalarni ixcham va esda qolarli iboralarga distillash qobiliyatini aks ettiradi.

Paremiologik birliklar, shuningdek, maqollar yoki maqol iboralari sifatida ham tanilgan, donolik nuggetini yoki madaniy haqiqatni qamrab oladigan ixcham va esda qolarli so'zlardir. Ushbu birliklar turli xil lingvistik va madaniy sharoitlarda rivojlanib, avlodlarga o'tib kelgan. Paremiologik birliklarning lingvistik mohiyati ularning o'ziga xos xususiyatlarida, shu jumladan tuzilishi, obrazli tili va kommunikativ funksiyalarida yotadi.

- Tuzilishi: paremiologik birliklar ko'pincha ixcham va formulali tuzilishga ega. Ular odatda bir nechta so'zlardan yoki qisqa jumladan iborat bo'lib, ularni osongina esda qolarli va iqtibosli qiladi. Ularning tuzilishi qofiya, ritm, alliteratsiya yoki parallellikni o'z ichiga olishi mumkin, bu ularning estetik jozibasini qo'shadi va ularning uzatilishini osonlashtiradi.
- Majoziy til: paremiologik birliklar o'z xabarlarini jonli va ixcham tarzda etkazish uchun tez-tez majoziy til vositalaridan foydalanadilar. Metafora, taqlid, personifikatsiya, giperbola va boshqa ritorik qurilmalar ko'pincha ishlatiladi. Masalan, "harakatlar so'zlardan balandroq gapiradi" maqolida metafora yordamida odamning xatti-harakati shunchaki og'zaki va'dalarga qaraganda ko'proq ta'sir qiladi degan fikrni etkazadi.
- Kommunikativ funksiyalar: paremiologik birliklar bir nechta kommunikativ funksiyalarga xizmat qiladi. Ular amaliy donolik, axloqiy qadriyatlar, ijtimoiy me'yorlar va madaniy e'tiqodlarni ixcham va esda qolarli tarzda etkazadilar. Hikmatlar yo'l-yo'riq ko'rsatishi, ogohlantirishlarni bildirishi, dalda berishi, xatti-harakatlarini tanqid qilishi yoki inson tabiati haqida kuzatuvlar o'tkazishi mumkin. Ular ko'pincha dalillarni qo'llab-quvvatlash, sharhlar berish yoki umumiy madaniy tushunchani ifodalash uchun ishlatiladi.

Paremiologik birliklar abadiy sifatga ega va jamiyatning madaniy va lingvistik merosida chuqur ildiz otgan. Ular ma'lum bir guruh yoki jamiyatning jamoaviy donoligi, tajribalari va qadriyatlarini aks ettiradi. Qisqa va keng qo'llanilishi tufayli ushbu lingvistik iboralar murakkab g'oyalarni qamrab olish va umumiy madaniy o'ziga xoslik tuyg'usini uyg'otish kuchiga ega.

1. Strukturaviy Tahlil:

Hikmatlar ularning ixcham va unutilmas tabiatiga hissa qo'shadigan aniq tarkibiy xususiyatlarga ega. Bularga simmetriya, parallellik, qofiya, alliteratsiya va ritm kiradi. Bunday xususiyatlar oson

saqlanishni osonlashtiradi va ularni avlodlarga etkazishda yordam beradi.

2. Funktsional Tahlil:

Hikmatlar muloqotda bir nechta funktsiyalarni bajaradi. Ulardan amaliy donolik, axloqiy saboqlar, ijtimoiy me'yorlar va madaniy qadriyatlarini berish uchun foydalanish mumkin. Maqollar ko'pincha jamoaning jamoaviy bilimlari va tajribalarini aks ettiradi, bu ularni murakkab g'oyalarni ixcham etkazish uchun qimmatli lingvistik vositalarga aylantiradi.

3. Madaniy Ahamiyati:

Hikmatlar jamiyatlarning madaniy tuzilishida chuqur ildiz otgan. Ular jamiyatning umumiy e'tiqodlari, tajribalari va qadriyatlarini aks ettiradi. Maqollar orqali madaniy donolik uzatiladi va saqlanib qoladi, bu guruhning jamoaviy tafakkuri va dunyoqarashi haqida tushuncha beradi.

Muhokama:

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, maqollar ulkan lingvistik va madaniy ahamiyatga ega. Ular to'plangan donolikning qisqacha ifodasi bo'lib xizmat qiladi va samarali muloqotni osonlashtiradi. Maqollar madaniy merosni saqlashda muhim rol o'ynaydi, chunki ular jamiyat e'tiqodi va qadriyatlarining mohiyatini qamrab oladi. Bundan tashqari, ular tilni rivojlantirishga, lingvistik ko'nikmalarni oshirishga va madaniy tushunishni rivojlantirishga hissa qo'shadilar.

Xulosalar:

Maqollar, paremiologik birliklar sifatida, chuqur xabarlarini ixcham shakllarda etkazishga imkon beradigan noyob lingvistik xususiyatlarga ega. Ular muloqotda turli funktsiyalarni bajaradilar va madaniy merosni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotda maqollarning til va madaniyatdagi ahamiyati ta'kidlanib, ularning madaniy bilimlarning qimmatli lingvistik vositalari va omborlari sifatidagi o'rni ta'kidlangan.

Keyingi tadqiqotlar maqollarning turli tillar va jamiyatlardagi o'xshashliklari va farqlarini o'rganish uchun madaniyatlararo tahlillarga qaratilishi mumkin. Bundan tashqari, maqollarni tilni o'qitish va o'rganish kontekstida o'rganish mumkin, ularning tilni bilish va madaniy malakasini oshirish imkoniyatlarini aniqlash. Amaliy qo'llanmalarga maqollarni ta'lim o'quv dasturlariga kiritish va tilni rivojlantirish va madaniy tushunishni rivojlantirish uchun madaniyatlararo aloqa dasturlari.

Xulosa qilib aytganda, paremiologik birliklarning lingvistik mohiyati, xususan maqollar, ularning tarkibiy xususiyatlari, funktsional rollari va madaniy ahamiyatini qamrab oladi. Maqollarning lingvistik va madaniy jihatlarini tushunish va qadrlash muloqotni boyitishi, madaniy tushunishni rivojlantirishi va til va merosni saqlashga hissa qo'shishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mahmudov N. - Tilning mukammal tadqiqi yo'llarini izlab...// O'zbek tili va adabiyoti.-Toshkent, 2012.-№5.-B. 3-16.
2. Ahmedova Odinoxon Abdullajon qizi. "Lingvokulturologiya tilning madaniy fenomeni sifatida". Xorijiy filologiya til • adabiyot • ta'lim ilmiy-uslubiy jurnali. 2019. -102-104.
3. Teliya V.N. Russkaya frazeologiya: semanticheskii, pragmaticheskii i lingvokulturologicheskii aspekti. - M.: Shkola "Yaziki russkoy kulturi", 1196- S.222.
4. Карибаева Банура Единицы изучения в лингвокультурологии
5. Антипов Г.А., Донских О.А., Морковина И.Ю., Сорокин Ю.А. Текст как явление культуры. - Новосибирск, 1989. - 196 с.
6. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. - М.: Языки русской культуры, 1996. - 228 с.

7. Mirzayeva, D. I., & Ergasheva, N. T. (2021). A COMPARATIVE STUDY OF PHRASEOLOGICAL UNITS VERBALIZING THE CONCEPT OF " LOVE" IN ENGLISH AND UZBEK. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES* (2767-3758), 2(11), 117-123.
8. Esanboyevna, A. N. (2023). UNITS REPRESENTING HUMAN APPEARANCE IN PHRASEOLOGICAL AND PAREMIOLOGICAL UNITS IN ENGLISH LANGUAGE. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 14(6), 132-137.
9. Azizova, N. E. (2021). CORPORA AND CORPUS LINGUISTIC APPROACHES TO STUDY BUSINESS LANGUAGE. *Science and Education*, 2(1), 266-271.
10. Esanboyevna, N. A. (2023). FRAZEOLOGIYANING ZAMONAVIY ANTROPOSENTRIK ASPEKTI. *Ustozlar uchun*, 44(6), 2-6.
11. Esanboyevna, A. N., & Lochin o'g'li, M. E. (2023). INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA INSONING TANA A'ZOLARINI IFODALOVCHI FRAZEOLOGIK VA PAREMIOLOGIK BIRLIKLARINING ASARLARDAGI TADQIQI.
12. Manuchehr, S. (2022). THE DEFINITION OF TYPOLOGY AND ITS USAGE IN DIFFERENT DISCIPLINES. *Science and innovation*, 1(B3), 52-54.